

TIJORAT BANKLARINING YASHIL MOLIYA MAHSULOTLARI

GREEN FINANCIAL PRODUCTS OF COMMERCIAL BANKS

¹**Kuvotova Dilnora
Kaxramonovna**

¹*Tashkent International University mustaqil tadqiqotchisi.*
ORCID: 0009-0006-2216-9933, **G-mail:** quvatovadilnora@gmail.com

Annotatsiya Abstract

Uzb. - Maqolada tijorat banklarining yashil moliya mahsulotlari, ularning rivojlanishi va ekologik barqarorlikni qo'llab-quvvatlashdagi roli tahlil qilinadi. Yashil kreditlar, obligatsiyalar va investitsiyalarning kengayishi rivojlangan mamlakatlarda ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, bu mahsulotlar bo'yicha to'liq qonunchilik tizimi va tartibga solishning zarurati haqida fikrlar keltirilgan.

Eng. - This article analyzes the role of commercial banks in the development of green financial products and their support for ecological sustainability. The expansion of green loans, bonds, and investments plays a vital role in reducing environmental risks, enhancing social responsibility, and ensuring sustainable economic growth in developed countries. Furthermore, the necessity of establishing a comprehensive legal and regulatory framework for these products is discussed.

Kalit so'zlar: Keywords:

❖ *yashil moliya, tijorat banklari, ekologik barqarorlik, yashil kreditlar, yashil obligatsiyalar, moliyaviy mahsulotlar, ijtimoiy mas'uliyat, barqaror rivojlanish, qayta tiklanadigan energiya.*

❖ *green finance, commercial banks, ecological sustainability, green loans, green bonds, financial products, social responsibility, sustainable development, renewable energy.*

Kirish.

Dunyo iqtisodiyoti o'zgaruvchan va murakkab sharoitda rivojlanayotgan bir paytda, atrof-muhitni himoya qilish va barqaror rivojlanish masalalari tobora dolzarb bo'lib bormoqda. Iqlim o'zgarishi, ifloslanish, resurslarning kamayishi kabi global muammolar, iqtisodiyot tarmoqlarida yangi yondashuvlarni joriy qilishga undaydi. Bugungi kunda birinchi navbatda, ekologik barqarorlikni ta'minlashga yo'naltirilgan yondashuvlar, xususan, moliyaviy sohani rivojlantirishda ahamiyatli o'rin tutadi.

Tijorat banklari, moliyaviy xizmatlarni ko'rsatishdan tashqari, o'zlarining faoliyatini

barqaror rivojlanish tamoyillari asosida olib borishga majbur bo'lgan muhim tashkilotlardir. Ular nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki atrof-muhitni himoya qilish va jamiyatning ijtimoiy farovonligini oshirishda ham katta rol o'ynaydi. Shu nuqtai nazardan, tijorat banklarining yashil mahsulotlari (yashil kreditlar, obligatsiyalar, investitsiya mahsulotlari va boshqalar) bozorni, shuningdek, moliyaviy tizimni ekologik barqarorlikka yo'naltirishga yordam beradi. Yashil mahsulotlar - bu banklarning ekologik mas'uliyatli va barqaror rivojlanishga xizmat qiluvchi yangi mahsulotlari bo'lib, ular orqali banklar energiya samaradorligini

oshirish, qayta tiklanadigan energiya manbalarini rivojlantirish, suv resurslarini boshqarish, chiqindilarni qayta ishlash va boshqa ekologik jihatdan toza loyihalarni moliyalashtiradilar.

Yashil mahsulotlarning asosiy maqsadi iqtisodiy o'sishni ekologik nuqtai nazardan barqaror qilishdir. Banklar, moliyaviy resurslarni ekologik toza loyihalarga yo'naltirib, iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashishda, tabiiy resurslarni tejashda va atrof-muhitni muhofaza qilishda muhim hissa qo'shadilar. Shu bilan birga, yashil mahsulotlar banklar uchun yangi biznes imkoniyatlarini yaratadi, moliyaviy xavf-xatarlarni kamaytiradi va mijozlar orasida ijobiy obro'ni oshiradi.

Tijorat banklarining yashil mahsulotlar orqali ekologik mas'uliyatni oshirishga qaratilgan sa'y-harakatlari, faqat bank sektori uchun emas, balki butun iqtisodiy tizim uchun barqaror rivojlanish va ijtimoiy farovonlikni ta'minlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, ekologik siyosatlarni amalga oshirishda banklar o'zining bevosita faoliyati bilan yordam bera olishadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi.

Scholtens banklar tomonidan yashil investitsiyalarni rag'batlantirishning asosiy sabablari va amaliyotlarini o'rganadi. U tijorat banklarining yashil obligatsiyalar va ekologik barqarorlikni qo'llab-quvvatlaydigan moliyaviy mahsulotlarni ishlab chiqish orqali qanday qilib ijtimoiy va iqtisodiy mas'uliyatni o'z zimmasiga olishlarini tahlil qiladi [1].

Höhne yashil moliya mahsulotlarini ishlab chiqishda tijorat banklarining roli va ekologik risklarni baholashning metodologiyalarini ko'rib chiqadi. U banklarning yashil kreditlar va investitsiyalar orqali ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini ko'rsatadi [2].

Rebelo va Oliveira moliyaviy xizmatlarning yashil evolyutsiyasini o'rganib,

bu sohada tijorat banklarining ijtimoiy mas'uliyatini qanday rivojlantirish kerakligini tahlil qiladi. Ular banklarning yashil va ijtimoiy mas'uliyatli kreditlar orqali yashil iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlashda qanday yondashuvlarga ega ekanligini tasvirlaydilar [3].

Carney yashil moliya mahsulotlarining global bozordagi rivojlanishi va ularning banklarning iqtisodiy barqarorlik va risk boshqarishidagi o'rnini tahlil qiladi. U banklar va moliyaviy institutlarning ijtimoiy va ekologik barqarorlikni ta'minlashdagi mas'uliyatini kengaytirishni taklif qiladi [4].

Sharma tijorat banklarining yashil kreditlashdagi strategiyalarini tahlil qilib, ular qanday qilib barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda moliyaviy vositalarni samarali boshqarishlari kerakligini o'rganadi. U yashil moliyaviy mahsulotlarni qo'llash banklar uchun yangi imkoniyatlar yaratishi va ijtimoiy mas'uliyatni oshirishi mumkinligini ta'kidlaydi [5].

Sokolov tijorat banklarining yashil investitsiyalarni moliyalashdagi ahamiyatini va ekologik barqarorlikka hissa qo'shishda ular o'ynaydigan rolni muhokama qiladi. U, shuningdek, banklar uchun yashil mahsulotlar ishlab chiqishdagi istiqbollarni va ularni rag'batlantirish uchun hukumat siyosatining ahamiyatini ta'kidlaydi [6].

Ivanov va Petrova tijorat banklarining yashil kredit mahsulotlari va ularning moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi roli tahlil qilinadi. Mualliflar yashil kreditlar bilan bog'liq xavf va manfaatlarni ko'rib chiqadilar va banklar uchun amaliy tavsiyalar beradi [7].

Vasilieva tijorat banklarining yashil obligatsiyalarni chiqarish orqali qanday qilib ekologik xavflarni kamaytirish va moliyaviy bozorlarni barqarorlashtirish mumkinligini ko'rsatadi [8].

Kuznetsova va Frolova tijorat banklarining yashil kreditlash sohasidagi faoliyatini va ekologik xatarlarni baholash usullarini o'rganadi. Mualliflar banklarning yashil mahsulotlar orqali moliyaviy risklarni

kamaytirish va barqaror o'sishni ta'minlashdagi ahamiyatini ko'rsatadi [9].

Barkov banklar va moliyaviy institutlar uchun yashil kreditlar va ekologik barqarorlikni qo'llab-quvvatlashdagi imkoniyatlar va qiyinchiliklarni tahlil qilib, mamlakatlar orasidagi farqlarni yoritadi [10].

Tadqiqot metodologiyasi.

Maqola ishidagi muammoni o'rganish uchun tizimli tahlil, ilmiy mushohada, analiz va sintez, induksiya va deduksiya kabi usullaridan keng foydalanilgan.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Yashil moliya va tijorat banklarining ekologik mas'uliyatini amalga oshirish, atrof-muhitni himoya qilish, shuningdek iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda yangi imkoniyatlar yaratish – zamonaviy moliya sohasining eng dolzarb masalalaridan biridir.

Yashil moliya mahsulotlari ekologik xavflarni kamaytirishga, barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga, va moliyaviy bozorlarni barqarorlashtirishga xizmat qiladi. Ushbu mahsulotlar orasida yashil obligatsiyalar, yashil kreditlar va boshqa moliyaviy instrumentlar mavjud bo'lib, ular ekologik toza loyihalarni moliyalashtirish uchun mo'ljallangan. Yashil obligatsiyalar orqali tijorat banklari va boshqa moliyaviy institutlar

ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan loyihalarni qo'llab-quvvatlaydi, shuningdek, yashil kreditlar yordamida ularning qarz oluvchilari ekologik jihatdan foydali bo'lgan loyihalarni amalga oshirishlari uchun moliyaviy yordam olishadi.

Tijorat banklarining yashil moliya mahsulotlarini ishlab chiqish va boshqarishdagi roli shu darajali ahamiyatga egaki, ular nafaqat o'z mijozlariga qarz berish yoki investitsiya qilish orqali, balki ekologik risklarni boshqarishda ham faol ishtirok etishadi. Banklar ekologik risklarni baholashda o'z metodologiyalarini ishlab chiqishlari va ularni samarali boshqarishlari zarur. Bunday yondashuvlar, ayniqsa, uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlashga, ekologik xavf-xatarlarni kamaytirishga, va moliyaviy bozorlarning rivojlanishiga yordam beradi.

Bundan tashqari, ekologik xavf-xatarlar faqat atrof-muhitga emas, balki iqtisodiy tizimga ham jiddiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Masalan, ifloslanish yoki tabiiy resurslarning sarflanishi iqtisodiy o'sishning sustlashishiga olib kelishi, bu esa banklar uchun qarz olish qiyinlashishi yoki investitsiyalarni jalb qilishda to'sqinliklarni yaratishi mumkin. Shunday qilib, banklar ekologik risklarni baholash va ular bilan ishlashda ilg'or texnologiyalarni qo'llash orqali o'z moliyaviy barqarorligini ta'minlaydilar.

1-jadval

Tijorat banklarining ekologik yashil mahsulotlari*

Nº	Yashil mahsulot	Tavsif	Misol
1	Yashil obligatsiyalar	Atrof-muhitni himoya qilishga, qayta tiklanadigan energiya, energiya samaradorligi loyihalarini moliyalashtirishga qaratilgan obligatsiyalar.	"Volkswagen" yashil obligatsiyalari
2	Yashil kreditlar	Ekologik foydali loyihalarni moliyalashtirish uchun beriladigan kreditlar. Loyihalar qayta tiklanadigan energiya va ekologik infratuzilmani rivojlantirishga yo'naltiriladi.	"Raiffeisen Bank" yashil kreditlari
3	Yashil depozitlar	Mijozlar mablag'larini ekologik barqaror loyihalarga yo'naltirilgan bank hisobvaraqlaridir.	"Triodos Bank" yashil depozitlari
4	Yashil investitsiya fondlari	Ekologik barqaror investitsiyalarga yo'naltirilgan fondlar. Barqaror rivojlanishga oid loyihalar, qayta tiklanadigan energiya va yashil texnologiyalarni qo'llab-quvvatlaydi.	"BlackRock" yashil investitsiya fondlari
5	Yashil sug'urtalar	Ekologik xavf-xatarlar va barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan sug'urta mahsulotlari.	"Allianz" yashil sug'urtalari

*Muallif tadqiqotlari natijasida shakllantirildi.

1-jadval ma'lumotlarida tijorat banklarining ekologik yashil mahsulotlarining turlari, ularning asosiy tavsiflari va ba'zi misollarini ko'rishingiz mumkin. Shuningdek, tijorat banklarining ekologik yashil mahsulotlariga oid misollar keltirilgan. Ushbu mahsulotlar barqaror rivojlanish va ekologik xavflarni kamaytirishga qaratilgan bo'lib, moliyaviy institutlarning ijtimoiy va ekologik mas'uliyatini aks ettiradi. Banklar tomonidan taqdim etiladigan bu mahsulotlar atrof-muhitni

himoya qilish va ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Rivojlangan mamlakatlarda yashil bank mahsulotlarining 2023-yilgi rivojlanish holatini aks ettiradi. Har bir mamlakatda ekologik barqarorlikka qaratilgan moliyaviy mahsulotlar va xizmatlar bozorining o'sishi sezilarli darajada davom etmoqda. Bu bozorlarning rivojlanishi ekologik barqarorlikka ijobiy ta'sir ko'rsatadi va global iqlim o'zgarishlariga qarshi kurashishda muhim rol o'ynaydi (2-jadval).

2-jadval

Rivojlangan mamlakatlar misolida yashil bank mahsulotlari statistikasi [11-15]

Mamlakat	Mahsulot turi	2023-yil statistikasi	Izoh
AQSh	Yashil obligatsiyalar	120 milliard dollar	AQShda yashil obligatsiyalar bozorida 15 foizga o'sish kuzatildi.
	Yashil kreditlar	30 milliard dollar	AQShda yashil kreditlar hajmi 2023-yilda 20 foizga o'sdi.
	Yashil investitsiya fondlari	10 milliard dollar	AQShning yashil investitsiya fondlari hajmi 10 foizga o'sgan.
Yaponiya	Yashil obligatsiyalar	50 milliard dollar	Yaponiyada yashil obligatsiyalar bozorining hajmi o'sdi.
	Yashil kreditlar	12 milliard dollar	Yaponiyada yashil kreditlar bo'yicha bozor o'sishi kuzatildi.
	Yashil sug'urtalar	1.5 milliard dollar	Yaponiyada yashil sug'urtalar bozori rivojlanmoqda.
Xitoy	Yashil obligatsiyalar	200 milliard dollar	Xitoyda yashil obligatsiyalar hajmi dunyo bo'yicha eng yuqori.
	Yashil kreditlar	50 milliard dollar	Xitoyda yashil kreditlar jadal sur'atlar bilan o'smoqda.
	Yashil investitsiya fondlari	7 milliard dollar	Xitoyda yashil fondlar jadal rivojlanmoqda.
Nemis	Yashil obligatsiyalar	60 milliard dollar	Germaniyada yashil obligatsiyalar bozorida sezilarli o'sish kuzatildi.
	Yashil kreditlar	15 milliard dollar	Germaniyada yashil kreditlar hajmi 2023-yilda 12 foizga o'sdi.
	Yashil sug'urtalar	2 milliard dollar	Germaniyada yashil sug'urtalar bozorining o'sishi davom etmoqda.
Buyuk Britaniya	Yashil obligatsiyalar	40 milliard dollar	Buyuk Britaniya yashil obligatsiyalar bozorida 10 foiz o'sish ko'rsatdi.
	Yashil kreditlar	18 milliard dollar	Buyuk Britaniyada yashil kreditlar va barqaror loyihalarga qaratilgan 20 foiz o'sish.
	Yashil sug'urtalar	1 milliard dollar	Buyuk Britaniyada yashil sug'urtalar bozori rivojlanmoqda.

2023-yilgi rivojlangan mamlakatlar misolida yashil bank mahsulotlari statistikasi, global moliya bozoridagi ekologik va barqaror rivojlanish yo'nalishlarini aniq ko'rsatmoqda.

Quyidagi tahlilda, joriy yilning asosiy moliyaviy vositalari, ularning ahamiyati, va banklarning yashil iqtisodiyotga qo'shgan hissasi haqida to'xtalamiz.

Yashil obligatsiyalar (Green Bonds): Yashil obligatsiyalar 2023-yilda global moliyaviy bozorning eng katta va eng tez rivojlanayotgan segmentlaridan biri bo'lib qoldi. Statistika ko'ra, 2023-yilning boshidan buyon rivojlangan mamlakatlarda bu turdagi obligatsiyalar hajmi sezilarli darajada oshdi. Xususan, Yevropa Ittifoqi (EU) va AQSh davlatlarida yashil obligatsiyalar bo'yicha katta investitsiyalar amalga oshirildi, ularning global bozordagi ulushi 45 foizni tashkil etdi.

Yashil obligatsiyalar, ekologik barqaror rivojlanishga qaratilgan loyihalarni moliyalashtirish uchun banklar tomonidan chiqariladi. 2023-yilda, ayniqsa, qayta tiklanadigan energiya, yashil infratuzilma va suv resurslari bilan bog'liq loyihalar uchun investitsiyalar ortdi. Bu, shuningdek, yashil obligatsiyalarning samarali vosita ekanligini va ular orqali uzoq muddatli barqaror o'sishni ta'minlash mumkinligini ko'rsatadi.

Yashil kreditlar (Green Loans): Yashil kreditlar ham 2023-yilning muhim moliyaviy mahsuloti sifatida e'tirof etildi. Statistika ko'ra, Yaponiya va Kanada kabi mamlakatlarda yashil kreditlar hajmi sezilarli darajada ortdi, ayniqsa, qayta tiklanadigan energiya, yashil qurilish va ekologik transport kabi sohalarda. Yashil kreditlar, ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish va ijtimoiy mas'uliyatli investitsiyalarni qo'llab-quvvatlashda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Yevropada yashil kreditlar asosan energetika samaradorligi, transportning ekologik jihatlari va atrof-muhitni muhofaza qilishga qaratilgan loyihalarga qaratilgan. 2023-yilda bu mahsulotlar bo'yicha banklar tomonidan chiqarilgan kreditlar hajmi 10 foizga ortgan.

Barqaror investitsiyalar: Rivojlangan mamlakatlar, ayniqsa, AQSh va Buyuk Britaniya kabi davlatlarda banklar tomonidan amalga oshirilgan barqaror investitsiyalar hajmi 2023-yilda sezilarli darajada ortdi. Yashil bank mahsulotlarining bir qismi sifatida, bu investitsiyalar energiya samaradorligi, qayta

tiklanadigan energiya manbalari va yashil qurilish kabi ekologik loyihalarni moliyalashtirishga yo'naltirilgan.

Statistika ko'ra, Buyuk Britaniyada 2023-yilda barqaror investitsiyalar 20 milliard funtni tashkil etdi, bu esa 2022-yilga nisbatan 15 foizga ko'payganligini anglatadi. Yashil investitsiyalar iqtisodiyotda barqaror o'sish, yangi ish o'rinlarini yaratish va atrof-muhitni himoya qilishga katta hissa qo'shmoqda.

Rivojlangan mamlakatlarda yashil moliya mahsulotlarining o'sishiga hukumat siyosati katta ta'sir ko'rsatdi. Yevropa Ittifoqi davlatlarida yashil bank mahsulotlarini qo'llab-quvvatlash va ularning bozorini rivojlantirish uchun turli rag'batlantirish choralari ko'rildi. Yashil obligatsiyalar va kreditlar uchun subsidiyalar, soliqqa tortish imtiyozlari va iqtisodiy rag'batlar yangi ekologik loyihalarni rag'batlantirdi.

2023-yilda Fransiya va Niderlandiya kabi mamlakatlarda yashil bank mahsulotlariga bo'lgan talabni oshirish uchun yangi soliq imtiyozlari taqdim etildi, bu esa yashil moliya mahsulotlari bozorini yanada kengaytirdi.

Rivojlangan mamlakatlarda yashil bank mahsulotlarining o'sishi bir qator qiyinchiliklar bilan yuzlashdi. Ayniqsa, AQSh va Kanadada yashil moliyaviy mahsulotlar bozorining tarqalishi ma'lum to'siqlarga duch keldi. Bu to'siqlar orasida yashil kreditarlar va obligatsiyalar uchun bozorning yetarlicha rivojlanmaganligi, hukumat va moliyaviy institutlarning qo'llab-quvvatlashi yetishmasligi kabi muammolar mavjud.

Bundan tashqari, ba'zi banklar amaliyotida yashil moliya mahsulotlarini joriy etish va amalga oshirishda tartibga solish bilan bog'liq muammolar yuzaga keldi, bu holat aksariyat banklarning ushbu mahsulotlarga sarmoya kiritish qarorlarini qiyinlashtirdi.

Xulosa va takliflar.

Yashil moliya mahsulotlari, jumladan, yashil kreditlar, obligatsiyalar va investitsiyalar, rivojlangan mamlakatlarda

sezilarli ravishda rivojlanib bormoqda. 2023-yilgi statistik ma'lumotlar asosida tahlil qilganda, bu mahsulotlar banklar tomonidan ekologik xavf-xatarlarni kamaytirish, ijtimoiy mas'uliyatni oshirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim rol o'ynamoqda. Yashil bank mahsulotlarining rivojlanishi, ayniqsa qayta tiklanadigan energiya manbalari, ekologik transport va yashil qurilish kabi sohalarda o'zining ijobiy natijalarini ko'rsatmoqda.

Shu bilan birga, bu boradagi rivojlanish ham ba'zi qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Rivojlangan mamlakatlar o'rtasida yashil moliya mahsulotlarining o'sishini ta'minlash uchun yagona tartibga solish tizimi va to'liq shakllangan qonunchilik tizimi zarur. Shuningdek, banklar uchun moliyaviy rag'batlar va imtiyozlar, ekologik barqarorlikni qo'llab-quvvatlashdagi siyosat va

strategiyalarga ko'proq e'tibor qaratish lozim. Yashil moliya mahsulotlarining kengayishi uchun innovatsion texnologiyalar, xususan, raqamli moliya platformalari va blokcheyn texnologiyasidan foydalanish mumkin.

Bu jarayonlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun xalqaro hamkorlikni kuchaytirish, ekologik masalalar bo'yicha birgalikda ishlash va tajriba almashish ham muhimdir. Rivojlangan mamlakatlar o'rtasida yashil bank mahsulotlarining kengayishini qo'llab-quvvatlash uchun shaffoflikni oshirish va moliyaviy xizmatlar bozorini barqarorlashtirish talab etiladi. Yashil moliya mahsulotlarini kengaytirish nafaqat iqtisodiy o'sishni ta'minlash, balki iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish va barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda ham katta rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Scholtens, B. (2017). *The Role of Commercial Banks in Promoting Green Investments*. *Journal of Sustainable Finance*, 11(1), 45-62.
2. Höhne, N. (2015). *The Role of Commercial Banks in the Development of Green Financial Products*. *Journal of Environmental Finance*, 12(1), 23-45.
3. Rebelo, A., & Oliveira, J. (2014). *The Evolution of Green Finance: A Social Responsibility Perspective*. *International Journal of Financial Services*, 15(3), 60-79.
4. Carney, M. (2016). *Green Financial Products and Their Role in Economic Stability and Risk Management*. *Global Finance Review*, 19(2), 134-148.
5. Sharma, R. (2020). *Commercial Banks and Green Lending Strategies: A Path to Sustainable Development*. *Sustainable Finance Review*, 8(4), 112-128.
6. Соколов, И. (2018). Развитие зелёных финансовых рынков и роль торговых банков. *Финансовая Аналитика*, 42(1), 38-50.
7. Иванов, П., & Петрова, Т. (2017). Экономические и экологические аспекты зелёного кредитования: опыт стран СНГ. *Молодёжь и Кредит*, 36(2), 76-84.
8. Васильева, Е. (2020). Методологии управления экологическими рисками и зелёными облигациями. *Финансовые Инновации*, 15(3), 9-22.
9. Кузнецова, Н., & Фролова, М. (2019). Стратегии торговых банков в области зелёного кредитования и методы оценки экологических рисков. *Экологическая Экономика*, 17(2), 110-121.
10. Барков, А. (2021). Развитие зелёных банковских услуг в странах СНГ и экологическая устойчивость. *Финансовый Анализ СНГ*, 27(4), 45-59.
11. International Finance Corporation (IFC). *Green Bonds: Global Market Outlook*. 2023. Available at: <https://www.ifc.org> (Accessed: 2023).

12. Environmental Finance. Green Finance and Investment Trends. 2023. Available at: <https://www.environmental-finance.com> (Accessed: 2023).
13. Green Bond Principles (GBP). Annual Report on the Green Bond Market. 2023. Available at: <https://www.icmagroup.org> (Accessed: 2023).
14. World Bank Group. Global Green Finance: Trends and Statistics. 2023. Available at: <https://www.worldbank.org> (Accessed: 2023).
15. Bloomberg New Energy Finance (BNEF). Global Green Finance Market Overview. 2023. Available at: <https://about.bnef.com> (Accessed: 2023).